

Eindrapport

**BESCHERMDE SOORTEN TER PLAATSE VAN EN DIRECT ROND
RONDWEG SINT WILLEBRORD – SPRUNDEL**

Adviesbureau

Mertens

Eindrapport

BESCHERMDE SOORTEN TER PLAATSE VAN EN DIRECT ROND RONDWEG SINT WILLEBRORD – SPRUNDEL

rapportnr. 2012.1364b

juni 2013

In opdracht van:

RBOI

Postbus 150

3000 AD ROTTERDAM

Adviesbureau Mertens B.V.
Bureau voor natuur, ruimtelijke
ordening en ecotoxicologie

Bezoekadres: Dr. Willem Dreeslaan 1 te Bennekom
Postadres: Postbus 367, 6700 AJ te Wageningen

T: 0317-428694

M: 06-29458456

E: info@adviesbureau-mertens.nl

I: www.adviesbureau-mertens.nl

© Adviesbureau Mertens BV, Wageningen, 2013.

Deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming vrij worden vermenigvuldigd. De verzamelde data zijn alleen te gebruiken voor het hier geschetste onderzoek en mogen niet voor andere doeleinden worden gebruikt.

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING	2
1.1 INLEIDING	2
1.2 HET TRACE	2
1.3 OPBOUW RAPPORT	3
2. BESCHERMDE SOORTEN.....	4
2.1 FLORA- EN FAUNAWET	4
2.2 RODE LIJST	5
3. ECOLOGIE	6
3.1 VLEERMUIZEN	6
3.2 VOGELS	7
3.3 AMFIBIEËN	7
3.4 VISSSEN.....	7
4 METHODE	8
4.1 INLEIDING.....	8
4.2 VLEERMUIZEN	8
4.3 BROEDVOGELS.....	9
4.4 AMFIBIEËN	9
4.5 VISSSEN.....	9
4.6 OVERIGE	9
5 RESULTAAT	10
5.1 VLEERMUIZEN	10
5.2 BROEDVOGELS.....	11
5.3 AMFIBIEËN	11
5.4 VISSSEN.....	11
5.5 OVERIGE	11
6 CONCLUSIE.....	13
GERAADPLEEGDE LITERATUUR.....	14
BIJLAGEN	
1. LIGGING TRACE	15
2. ZOOGDIERWAARNEMINGEN SPRUNDEL VIA WAARNEMING.NL	177

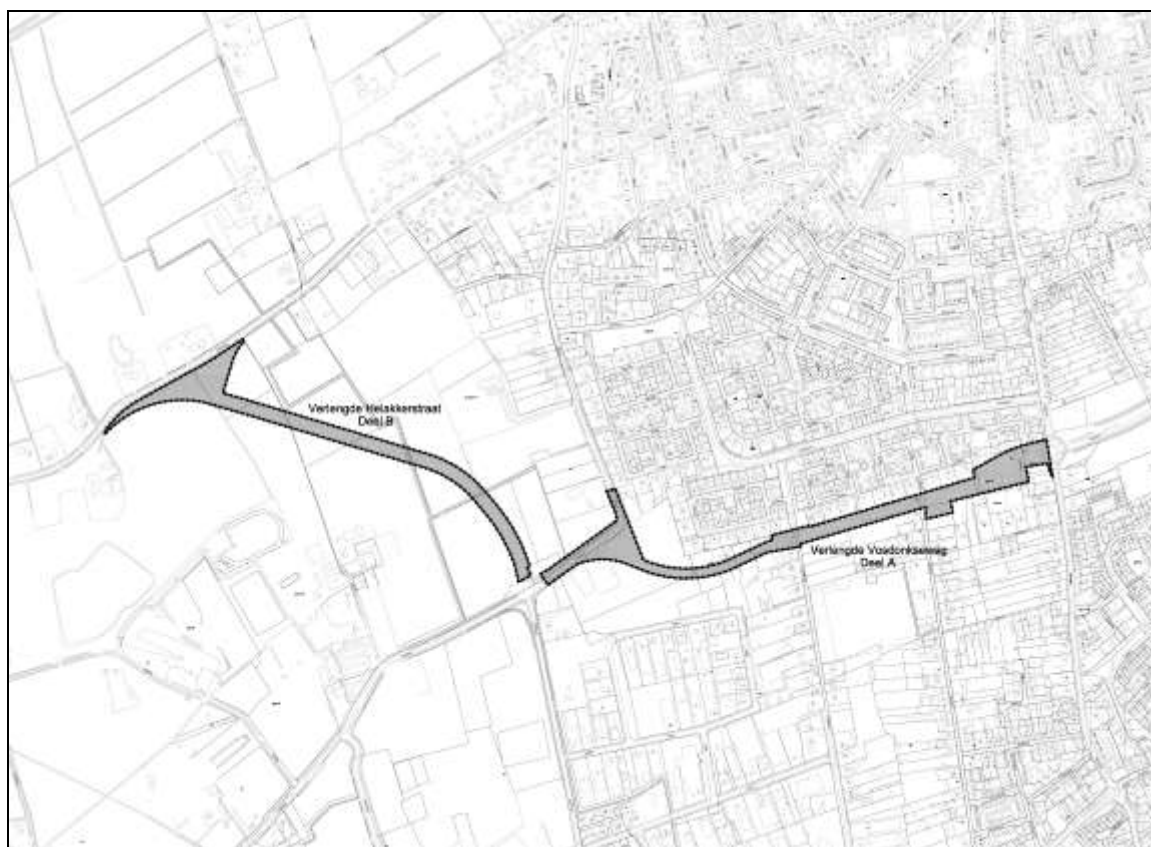
1 INLEIDING

1.1 Inleiding

Er is het voornemen om een rondweg aan te leggen ter ontlasting van de dorpen Sint Willebrord en Sprundel van het doorgaande gemotoriseerd verkeer. Op basis van gegevens is bepaald dat mogelijk beschermde vleermuizen, vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen, amfibieën en vissen kunnen voorkomen op en in de directe omgeving van het tracé. Op grond hiervan is aan Adviesbureau Mertens BV te Wageningen gevraagd om het voorkomen en het terreingebruik van deze soortgroepen inzichtelijk te maken. In onderhavig rapport wordt verslag gedaan van een veldinventarisatie naar deze soortgroepen.

1.2 Het trace

De ligging van de te realiseren rondweg is weergegeven in figuur 1. Het betreft een tweebaansweg tussen de Bernhardstraat en de rotonde van de Vosdonkseweg via de Konijnenhoek en parallel lopend aan de Ravendonk. De bocht ter hoogte van Konijnenhoek zal worden gerealiseerd met een rotonde, die ten tijde van onderhavig onderzoek is gerealiseerd. Op de hoek van de Konijnenhoek en de Kraaistraat (direct ten noorden van het tracé) wordt woonbebouwing gerealiseerd. Het doel van de weg is om het gemotoriseerd verkeer uit de dorpen Sint Willebrord en Sprundel te weren. In figuur 2 wordt een foto-impressie gegeven van het wegtracé.

Figuur 1. Globale ligging van het wegtracé.

Deeltracé parallel aan de Ravendonk.

Tracé vanuit Konijnenhoek

Tracé vanuit Bernhardstraat

Figuur 2. Foto-impressie van de rondweg Sint Willebrord – Sprundel.

1.3 Opbouw rapport

Na een korte uitleg over soortbescherming (hoofdstuk 2), de ecologie van vleermuizen, vogels, amfibieën en vissen (hoofdstuk 3) komen achtereenvolgens aan de orde:

- De onderzoeksmethoden.
 - Een beschrijving van de aanwezigheid van vleermuizen, vogels, amfibieën en vissen.
 - De conclusie over de betekenis van het plangebied voor vleermuizen, vogels, amfibieën en vissen.
- In Bijlage 1 wordt een overzicht gegeven van de gehanteerde begrippen.

2. BESCHERMDE SOORTEN

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet die per 1 april 2002 in werking is getreden, zijn regels gegeven over de bescherming van de in het wild levende planten- en diersoorten, mede ter uitvoering van de soortbescherming in de Europese Richtlijnen (Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn). Deze soortenbescherming van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn geïntegreerd in de Flora- en faunawet. Deze soortenbescherming houdt in dat handelingen zoals het doden, opzettelijk verontrusten, verstoren of vernietigen van vaste rust- en verblijfplaatsen, holen, nesten, eieren van dieren en het uitgraven, plukken en vernietigen van groeiplaatsen van planten verboden zijn.

Een ruimtelijke ingreep kan gepaard gaan met negatieve effecten op planten en dieren. Om een ruimtelijk plan tot uitvoering te kunnen brengen die negatieve effecten heeft op beschermde soorten, is in een aantal gevallen een ontheffing van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie noodzakelijk. Om een dergelijke ontheffing te kunnen verkrijgen, moet aangetoond worden dat de voorgenomen ruimtelijke ingreep geen afbreuk zal doen aan de gunstige staat van instandhouding van de beschermde soorten. Qua mate van bescherming kan onderscheid worden gemaakt in de volgende drie beschermingsregimes.

Algemeen voorkomende soorten (categorie 1: lichte bescherming)

Voor algemeen voorkomende soorten zoals haas, egel, veldmuis, bruine kikker of gewone pad geldt sinds begin 2005 dat er een algemene vrijstelling is. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd als zij worden geschaad op voorwaarde dat met deze soorten goed omgegaan wordt: zij mogen niet onnodig gedood of gewond worden en activiteiten dienen buiten de kritieke periode plaats te vinden (zorgplicht).

Minder algemeen voorkomende soorten (categorie 2: matige bescherming)

Voor soorten die minder algemeen voorkomen als eekhoorn, steenmarter, levendbarende hagedis en diverse soorten orchideeën geldt dat een ontheffing vereist blijft bij ruimtelijke ingrepen die negatieve effecten voor deze soorten hebben. Een uitzondering hierop kan gemaakt worden als wordt gewerkt volgens een door de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie goedgekeurde gedragscode. In zo'n gedragscode geeft een sector of initiatiefnemer zelf aan welke gedragslijnen men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Bij het hebben van een gedragscode voor de minder algemeen voorkomende soorten is alleen nog een ontheffing nodig voor werkzaamheden die niet conform de gedragscode worden uitgevoerd.

Strikt beschermde soorten (categorie 3: strikte bescherming)

Voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn staan, vanwege de Vogelrichtlijn te beschermen vogelsoorten en soorten die zijn opgenomen bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (o.a. ringslang, hazelworm, boomarter, das en waterspitsmuis) geldt dat een ontheffing alleen wordt verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van deze soorten, er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat en er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

Volgens de in 2009 uitgevaardigde 'Uitleg Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet' van de Dienst Regelingen die namens de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie de ontheffingsaanvragen in behandeling neemt, is geen ontheffing benodigd, indien door mitigerende maatregelen de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen kan worden gegarandeerd. Om zekerheid te verkrijgen of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden ter goedkeuring van die maatregelen."

2.2 Rode lijst

De Rode lijst met bedreigde soorten is eind 2004 gepubliceerd in de Staatscourant en voor een deel in 2009 herzien. Aan de op deze lijst genoemde soorten komt bescherming toe voor zover zij vallen onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet.

Alleen op basis van 'gunstige staat van instandhouding' kunnen bij beschermde Rode lijstsoorten "zwaardere" randvoorwaarden gelden dan voor algemene soorten. Zo zal het bij zeer algemeen voorkomende soorten die niet afnemen in aantal (geen Rode lijstsoort) relatief eenvoudig zijn om aan te tonen dat de "gunstige staat van instandhouding" niet in het geding komt. Voor soorten met een beperkt verspreidingsbeeld en die afnemen in aantal (soorten die wél op de Rode lijst staan) is een uitgebreide effectenstudie wenselijk, ondanks dat zij niet zijn beschermd. Voor deze soorten geldt namelijk de zorgplicht (artikel 2 van de Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats.

3. ECOLOGIE

3.1 Vleermuizen

Vleermuizen zijn vliegende zoogdieren die zich voeden met insecten. Per nacht wordt een grote hoeveelheid voedsel gegeten. Vleermuizen zijn aangewezen op een grote diversiteit aan ecotypen, welke een groot en constant voedselaanbod opleveren.

Daarnaast zijn vleermuizen afhankelijk van landschapselementen. Door de landschapselementen (bomenlanen, huizenrijen, houtwallen e.d.) kunnen vleermuizen zich oriënteren door middel van het uitzenden van geluiden. Open landbouwgebieden zijn daarom bijvoorbeeld onaantrekkelijk voor vleermuizen.

Vleermuizen verblijven overdag, gedurende het zomerseizoen, in kleine ruimten als spouwmuren of gaten in bomen. Afhankelijk van de soort, bewonen vleermuizen bomen of gebouwen. Alleen de grootvleermuis maakt gebruik van zowel bomen als gebouwen. Vooral vrouwtjes zitten veel bij elkaar, in een kolonie. Hier worden de jongen in groot gebracht.

Als de schemering valt vliegen de vleermuizen uit en gaan via vaste routen, de vliegrouten, naar de foerageerplaatsen. Soms liggen foerageerplaatsen en kolonies wel meer dan 10 km uit elkaar. Op de foerageerplaatsen wordt gedurende de gehele nacht gefoerageerd. Bij het aanbreken van de dag vliegen de vleermuizen via de vliegrouten weer terug naar de kolonie.

Tegen de herfst breekt het paarseizoen aan. Vleermuizen leven dan solitair of in kleine groepjes. De paring vindt in de herfst plaats, in tegenstelling tot de meeste andere zoogdieren. De jongen worden in het daarop volgende voorjaar geboren. De vleermuizen leven in de herfst nagenoeg niet meer in kolonies, maar solitair. Voor de paring worden paarplaatsen gebruikt die vaak afwijken van de kolonieplaatsen. Vaak worden in de herfst ook andere soorten en aantallen vleermuizen aangetroffen. Een voorbeeld hiervan is de ruige dwergvleermuis. Daarnaast worden in de herfst vaak andere foerageerplaatsen gebruikt. De vleermuizen zijn immers niet meer gebonden aan de kolonieplaats.

Kort na het paarseizoen tot enkele maanden later, als de winter aanbreekt, trekken de vleermuizen naar ruimten met een stabiel klimaat als (ijs)kelders, grotten en bunkers om daar door middel van de winterslaap de winter door te brengen. Vleermuizen gebruiken dus verblijfplaatsen eveneens in de winter, wanneer zij hun winterslaap houden. De plaatsen zijn donkere, koele ruimten met een constant microklimaat. Afhankelijk van de soort zijn dit gebouwen (bunkers, grotten e.d.) of dikke bomen. Slechts zeer sporadisch komen de winterverblijfplaatsen overeen met de zomerverblijfplaatsen.

Doordat vleermuizen voor hun oriëntatie gebruik maken van echolocatie zijn vleermuizen gevoelig voor ingrepen in het landschap. Oriëntatie vindt plaats aan de hand van opgaande elementen als bijvoorbeeld bomenlanen en houtwallen. Verlies daarvan resulteert in verminderde oriëntatiemogelijkheden. Oriëntatie is noodzakelijk om van kolonieplaats naar foerageergebied te vliegen en om voedsel te vinden.

Bij de afweging van de effecten van ruimtelijke ingrepen in natuur en landschap spelen derhalve opgaande elementen een belangrijke rol. Vleermuizen worden meer en meer betrokken bij de besluitvorming rond ingrepen in het landelijk en stedelijk gebied. Dit is ook zeer noodzakelijk: de meeste soorten zijn bedreigd of ernstig bedreigd en alle soorten zijn nationaal en internationaal wettelijk beschermd via de Flora- en faunawet en de Habitatrichtlijn.

3.2 Vogels

Vogels komen doorgaans overal in Nederland voor waar enige beschutting is en waar mogelijkheden zijn om te nestelen. Er zijn vogels die ieder jaar een nest bouwen om daarin te broeden. Er zijn daarnaast vogels die jaarrond een zelfde nest gebruiken om in te slapen en te broeden (bijvoorbeeld uilen) en er zijn vogels die jaarlijks terugkeren naar hun nestplaats om het nest opnieuw te gebruiken om daarin te broeden (zoals veel soorten roofvogels). De Flora- en faunawet ziet toe op de bescherming van nesten die jaarrond of jaarlijks worden gebruikt; deze zijn ook buiten het broedseizoen beschermd. Sinds de zomer van 2009 heeft het bevoegd gezag inzake de Flora- en faunawet een lijst met jaarrond beschermde vogels gepubliceerd (LNV-DLG, 2009a). De verblijfplaatsen van deze vogels zijn ook buiten het broedseizoen beschermd via de Flora- en faunawet (LNV-DLG, 2009b).

3.3 Amfibieën

Gelet op het pioniercotoop van de rondweg en directe omgeving (akkers) is het gebied in potentie geschikt voor de rugstreeppad. De rugstreeppad is een amfibieënsoort die in Nederland leeft aan de rand van zijn verspreidingsgebied. De rugstreeppad komt vooral voor in midden- en West-Europa. Met name komt de soort voor in Spanje, Portugal, Frankrijk, België, Duitsland. De verspreiding van de rugstreeppad geeft al aan dat de rugstreeppad een soort is van warme en droge gebieden. Het is daarnaast een typische pionierssoort van open gebieden. In deze gebieden heeft de rugstreeppad een voorkeur voor los en zanderig bodemsubstraat. Ondanks dat de rugstreeppad in Nederland aan de rand van zijn verspreidingsgebied zit, komt hij relatief veel voor in Nederland. Gebieden waar de rugstreeppadden talrijk voor kunnen komen zijn de meeste zandgronden, opgehoogde dijken, terreinen of bewerkte terreinen alwaar hij zich gedraagt als cultuurvolger. Hoewel de rugstreeppad in Nederland een algemene verschijning is, is dit niet het geval bij onze buurlanden. Het vermoeden bestaat zelfs dat de soort daar in aantal afneemt. Het gevolg is dat de rugstreeppad is opgenomen in bijlage 4 van de Habitatrichtlijn. Dit betekent dat deze pad in Nederland zwaar beschermd is via de Flora- en faunawet.

3.4 Vissen

In allerlei wateren komen verschillende soorten vissen voor. Het voorkomen hiervan is afhankelijk van de milieufactoren zoals stroomsnelheid, doorzicht en diepte. De kleine modderkruiper is de meest algemeen voorkomende beschermde vissoort. De kleine modderkruiper komt wijd verspreid over Nederland in zowel stilstaande als stromende wateren voor. De soort wordt met name in kleinere wateren vastgesteld met relatief veel plantengroei. Hier worden ook veel juveniele exemplaren aangetroffen die wijzen op voorplanting.

4 METHODE

4.1 Inleiding

Ten behoeve van de inventarisatie van vleermuizen, vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen, amfibieën en vissen zijn elf inventarisatieronden uitgevoerd op 25 augustus, 8 september, 12, 23, 30 oktober 2012, 23 februari, 6 maart, 12 april, 14 mei, 5, 11 juni 2013 met een totale omvang van ongeveer 68 uur. In tabel 1 wordt van deze inventarisatieronden een overzicht gegeven.

Tabel 1. Overzicht inventarisatieronden naar het voorkomen van vleermuizen, vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen, amfibieën en vissen ter plaatse van en direct rond rondweg Sint Willebrord – Sprundel.

Inventarisatie	Duur (uur)	Onderzoeks- momenten
Vleermuizen		
- Balts-, paar-, en foerageerplaatsen.	8	25 augustus, 8 september 2012.
- Migratieroutes	16	12, 23, 30 oktober 2012.
- Vliegroutes, kolonie- en foerageerplaatsen	16	14 mei, 5 en 11 juni 2013.
Uilen	10	23 februari, 6 maart 2013.
Overige vogels	12	12 april, 14 mei, 5 en 11 juni 2013.
Amfibieën		
- Bemonsteren	2	6 maart en 12 april 2013.
- Lamp afzoeken	2	14 mei 2013.
- Koorzang	1	5 en 11 juni 2013.
Vissen	1	6 maart en 12 april 2013.
Totaal onderzoek:	68	

4.2 Vleermuizen

Vleermuizen zijn geïnventariseerd door middel van batdetector-onderzoek (Pettersson D-240). Met de batdetector worden de, voor mensen onhoorbare, ultrasone geluiden van vleermuizen omgezet naar de voor het menselijk oor hoorbare geluiden. Soorten kunnen door de geluiden (frequentie, ritme en klank) en zichtbeelden worden onderscheiden. Door interpretatie hiervan kan tevens het gedrag afgeleid worden en kunnen onder andere foerageerplaatsen, vliegroutes en verblijfplaatsen worden opgespoord. De methode voor het inventariseren van vleermuizen sluit aan bij het Inventarisatie Protocol van het Netwerk Groene Bureaus (Netwerk Groene Bureaus, 2012 /2013).

4.3 Broedvogels

Op 12 april, 14 mei, 5 en 11 juni 2013 is het tracé en directe omgeving geïnventariseerd op nesten, sporen en territoriaal gedrag van vogels met jaarrond beschermde nesten. Daarnaast is in de avond van 23 februari en 6 maart 2013 gericht geïnventariseerd op uilen. Hiertoe werden geluiden van uilen afgespeeld van een CD om eventueel aanwezige uilen tot roepen te stimuleren.

4.4 Amfibieën

Het inventariseren van amfibieën (met name gericht op rugstreeppad) vond plaats met behulp van een viertal methoden dat gedurende het voorjaar van 2013 wordt toegepast gedurende een vijftal onderzoekronden:

1. Het zoeken naar eiklonpen van kikkers en paddensnoeren (6 maart en 12 april 2013).
2. Het vissen m.b.v. een schepnet om larven en adulten te vangen (6 maart en 12 april 2013).
3. Het 's nachts afzoeken van wateren met een sterke lamp op voornamelijk salamanders 14 mei 2013).
4. Het luisteren naar de koorzang van padden. De roepactiviteit werd gestimuleerd d.m.v. het afspelen van koorgeluiden (5 en 11 juni 2013).

De methode voor het inventariseren van amfibieën sluit aan bij de beschreven methode door Lenders e.a. (1993) en Diepenbeek & Delft (2006).

4.5 Vissen

Gedurende methode twee (het vangen van amfibieën met schepnet) van paragraaf 4.4 worden kleine vissen gevangen zoals de kleine modderkruiper die voor kleinere wateren een representatief beeld geven van de aanwezige vissenfauna. Het gebruikte schepnet dat werd gebruikt is geleverd voor professionele inventarisaties. Met dit net worden relatief kleine vissen gevangen die een representatief beeld geven van de aanwezige vissen. De methode wordt landelijk gebruikt en wordt uitgedragen door Stichting RAVON te Nijmegen (Spikmans & Jong, 2006). Met het schepnet zijn alle wateren integraal bemonsterd vanaf de oever, eventueel met waadbroek vanuit het water. De methode wordt erkend door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, de organisatie die bevoegd is inzake de Flora- en faunawet.

4.6 Overige

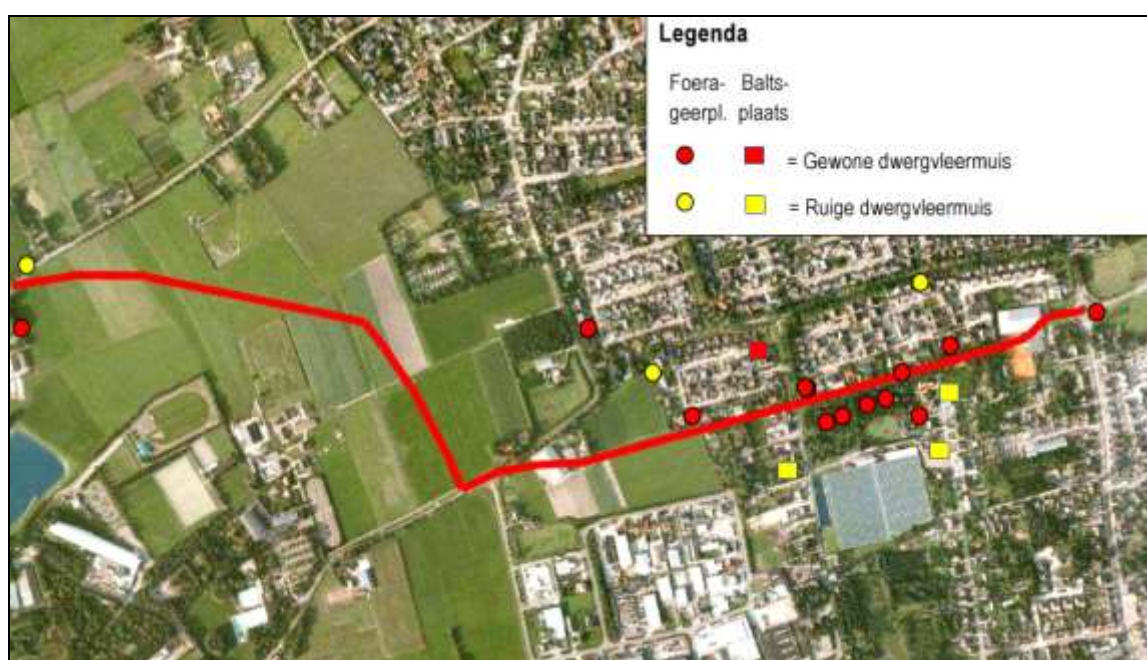
Gedurende het veldonderzoek is gekeken naar sporen en andere zichtwaarnemingen van (beschermde) soorten.

5 RESULTAAT

5.1 Vleermuizen

Balts-, paar-, en foerageerplaatsen

Er zijn in de voorherfst gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen aangetroffen. Er werden foeragerende dieren gelokaliseerd van beide soorten. Er zijn daarnaast baltsplaatsen aangetroffen. Bij een baltsplaats vliegt een vleermuis rond en zend ondertussen sociale geluiden uit. Paarplaatsen zijn niet vastgesteld. Bij een paarplaats worden vleermuizen roepend aangetroffen en vind de feitelijke paring plaats. In figuur 3 worden de waarnemingen weergegeven. Relatief veel foeragerende gewone dwergvleermuizen werden aangetroffen ter hoogte van het tracé parallel lopend aan de Ravendonk.

Figuur 3. Waarnemingen van vleermuizen in de herfst ter plaatse van en direct rond de rondweg Sint Willebrord – Sprundel.

Migratieroutes routes

Migratieroutes van vleermuizen zijn in de (na)herfst van 2013 niet vastgesteld. Belangrijke migratieroutes van meervleermuizen komen volgens Haarsma (2011) ten zuiden van Roosendaal / Breda (op Nederlands grondgebied) ook niet voor. Overige belangrijke migratieroutes van vleermuizen worden niet beschreven in de literatuur.

kolonie- en foerageerplaatsen

Er zijn twee soorten vleermuizen vastgesteld in de voorzomer. Het betreft de gewone dwergvleermuis en laatvlieger. De laatvlieger is alleen foeragerend vastgesteld en werd in relatief lage dichtheid aangetroffen. Gewone dwergvleermuis komt veelvuldig voor en heeft vliegrouten en kolonieplaatsen direct buiten het plangebied. In figuur 4 worden de waarnemingen weergegeven. Evenals in de voorherfst van 2012 werden in het voorjaar van 2013 relatief veel foeragerende gewone dwergvleermuizen aangetroffen ter hoogte van het tracé parallel lopend aan de Ravendonk.

Figuur 4. Waarnemingen van vleermuizen in het voorjaar ter plaatse van en direct rond de rondweg Sint Willebrord – Sprundel.

5.2 Broedvogels

Gedurende onderhavig onderzoek zijn geen nesten van vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen aangetroffen. Wel werd sporadisch buizerd en een enkele keer sperwer waargenomen. Deze vogels hebben wel nesten die ook buiten het broedseizoen zijn beschermd. De nesten van deze soorten bevonden zich echter ten tijde van onderhavig onderzoek buiten het invloedsgebied van de rondweg.

5.3 Amfibieën

Alle wateren op en nabij de rondweg kwamen droog te staan in het voorjaar van 2013. Het tracé is derhalve niet van speciale waarde voor amfibieën. Er werden dan ook alleen algemene amfibieën aangetroffen (gewone pad, bruine kikker) in lage dichtheid die licht beschermd zijn. Rugstreeppadden zijn rond het water aan de Baanvelden te Rucphen niet gehoord. Volgens de Werkatlas amfibieën Noord-Brabant zijn ten zuiden van Roosendaal / Breda (op Nederlands grondgebied) ook geen rugstreeppadden aangetroffen (Delft & Schuitema, 2005).

5.4 Vissen

Door het ontbreken van jaarrond oppervlaktewater wordt het voorkomen van vissen uitgesloten.

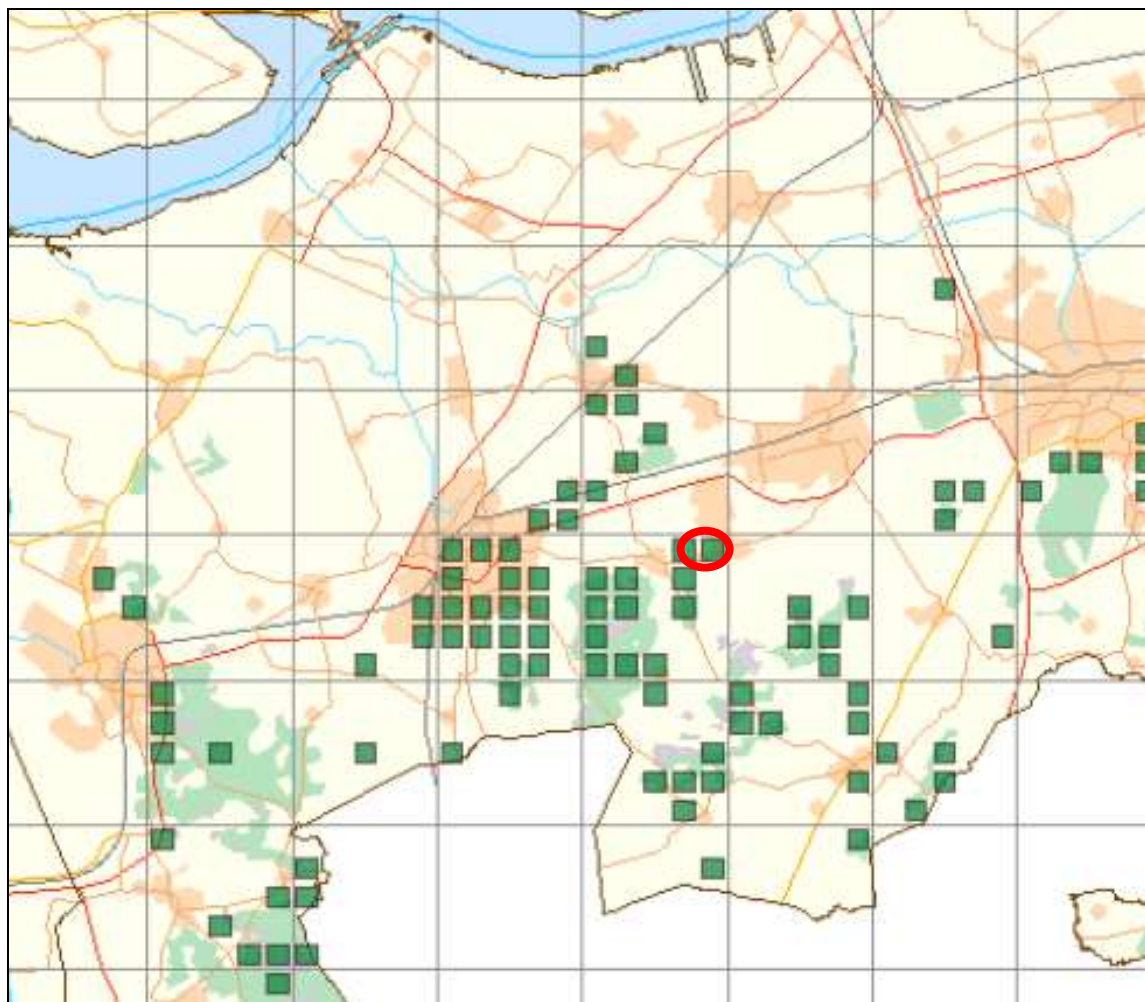
5.5 Overige

Ter hoogte van het tracé parallel lopend aan de Ravendonk bevindt zich een bos dat gedeeltelijk bestaat uit naaldbomen. Ter plaatse foerageert de eekhoorn regelmatig (zie figuur 5) en heeft er enkele nesten. Via Waarneming.nl (zie bijlage 2) blijkt dat er regelmatig eekhoorns worden waargenomen in Sprundel. Voor 2012 werd de eekhoorn niet gemeld via Waarneming.nl (zie bijlage 2). De reden hiervan kan zijn dat het bos sinds enkele jaren oud genoeg is of dat er sinds enkele jaren wordt geteld / gegevens worden ingevoerd.

Figuur 5. Sporen van eekhoorn op de geplande rondweg Sint Willebrord – Sprundel.

In ieder geval zijn populaties van eekhoorn ter hoogte van Sint Willebrord – Sprundel niet aaneengesloten en opgesplitst in deelpopulaties (zie figuur 6). Dit komt doordat ter plaatse van Sint Willebrord en Sprundel relatief kleine kernen bos voorkomen dat het leefgebied vormt van de eekhoorn.

Figuur 6. Waarnemingen van Eekhoorn (groene punten) ten opzichte van de rondweg Sint Willebrord – Sprundel (gegevens: Telmee.nl van 2008 (vijf jaar)).

6 CONCLUSIE

In verband met het voornemen om een rondweg voor gemotoriseerd verkeer aan te leggen rond Sint Willebrord – Sprundel is een (veld)inventarisatie uitgevoerd in 2012 / 2013 naar het voorkomen van beschermde vleermuizen, vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen, amfibieën en vissen en is tevens gekeken naar andere soort(groep)en.

Uit het onderzoek komt naar voren dat leefgebied en nesten van eekhoorn verloren gaan met de aanleg van de rondweg. Op grond hiervan dient ontheffing te worden aangevraagd van de Flora- en faunawet. Er hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd als gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. In beide gevallen betekent het dat de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar mag komen en dat maatregelen moeten worden getroffen om dit te voorkomen.

Effecten op vleermuizen worden niet voorzien omdat de vleermuizen kunnen blijven foerageren in de omgeving. Als gevolg van de plannen gaat er echter wel foerageergebied van de gewone dwergvleermuis verloren. Boven het bosgebied ter hoogte van het tracé, parallel lopend aan de Ravendonk wordt relatief veel gevoerageerd door gewone dwergvleermuis. Op grond hiervan kan dit worden aangemerkt als primair foerageergebied. In de omgeving is en blijft wel voldoende alternatief foerageergebied beschikbaar, zodat effecten op populatieniveau worden uitgesloten. De vliegroute ten zuiden van het plangebied en de baltsplaatsen in de omgeving worden niet beïnvloedt door de aanleg en het gebruik van de weg. Er wordt aangeraden om dit nader te toetsen als het definitieve tracé bekend is. Er zijn verder geen vaste rust- en verblijfplaatsen en migratieroutes aangetroffen van vleermuizen en vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen.

Het aanvragen van ontheffing voor de overige soort(groep)en is niet noodzakelijk, omdat deze niet voorkomen of niet worden beïnvloed.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Diepenbeek, A., van, Delft, J. van, 2006. Het waarnemen van amfibieën en reptielen. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Delft, J., Schuitema, W., 2005. Werkatlas amfibieën en reptielen in Nood-Brabant. St. RAVON, Nijmegen.
- Gerstmeier, R., Romig, T., 1997. Zoetwatervissen van Europa, Tirion, Baarn, 1-368.
- EEG, 1979. Richtlijn 79/43/EEG inzake het behoud van de Vogelstand. Publicatieblad Europese Gemeenschap, nummer L. 103.
- EEG, 1992. Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van wilde flora en fauna. Publicatieblad van de Europese Gemeenschap, nummer L. 206/7.
- Haarsma, A.J., 2011. De meervleermuis in Nederland, Nijmegen, 1-90.
- Lenders, H.J.R., Marijnissen, C.C.H., Felix, R.P.W.H., 1993. Waarnemen van amfibieën en reptielen in het veld. Stichting RAVON, Nijmegen, 4^e druk, 1-77.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, 2009. Besluit Rode lijsten diverse soortgroepen.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, 1998. Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten en diersoorten (Flora en Faunawet). Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 402, 1-37.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Dienst Regelingen, 2009a. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Ministerie van LNV (Dienst Regelingen), Den Haag.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Dienst Regelingen, 2009b. Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Ministerie van LNV (Dienst Regelingen), Den Haag.
- Netwerk Groene Bureaus, 2009 / 2010. Vleermuisinventarisatie-protocol; Introductie, toelichting en tabel. Odijk.
- Nie, H.W. de, 1996. Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen. Media Publishing, Doetinchem, 1-151.
- Spikmans, F, Jong, T. de, 2006. Het waarnemen van zoetwatervissen, Nijmegen, 1-55

BIJLAGE 1. BEGRIPPEN

Baltsplaats	Plaats waar een vleermuis al roepend rondvliegt in de herfst en die doorgaans wordt verdedigd tegen andere mannetjes.
Foerageergebied	Een gebied waar een vleermuis of een groep van vleermuizen foerageert. Dat gebied wordt regelmatig bezocht door vleermuizen om in te foerageren en dat doorgaans meerdere foerageerplaatsen kent die langere tijd worden gebruikt.
Foerageerplaats	Plek (jachtplek) waar wordt gejaagd door vleermuizen. De plek kan in de directe omgeving van de kolonieplaats liggen maar ook kilometers verderop.
Kolonie	Groep vleermuizen (kleine groep mannetjes of meestal grotere groep vrouwtjes, soms gemengd (soorten, geslacht)) die in het voorjaar tot de herfst bijeen blijven. De groep kan zich vestigen in gebouwen (in spouwmuren of onder daklijsten e.d.) of bomen (spechtengaten, scheuren). Een groep vrouwelijke vleermuizen wordt ook wel aangeduid als een kraamkolonie. In zo'n groep worden jongen geboren en grootgebracht. Een kolonie maakt vaak gebruik van meerdere verblijfplaatsen die soms gelijktijdig worden gebruikt.
Migratieroute	Een vaste route van zomerverblijfplaats naar winterverblijfplaats en visa versa (zie ook vliegroute) of een route in een andere tijd; bijvoorbeeld tussen foerageerplaatsen.
Paarplaats	Territorium van territoriale mannetjes. Voor de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis is dit doorgaans te vinden in boomholten. Voor de laatvlieger en de dwergvleermuis is dit te vinden in gebouwen. Voor de watervleermuis is dit te vinden in bomen en later, tegen de winter, zijn ze te vinden in overwinteringverblijven. Het mannetje vormt een harem met meerdere vrouwtjes. De paartijd valt in de herfst (uitgezonderd de grootoorvleermuis waarbij het in april valt (vroeg voorjaar)). De hier geschetste situatie van de paring wordt in dit rapport omschreven als "herfst situatie".
Verblijfplaats	Een object (huis, boom, bunker, grot, kast en dergelijke) waarin een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag of 's winters permanent).
Vliegroute	Route die door vleermuizen elke avond wordt gebruikt om van de kolonieplaats naar foerageergebied te vliegen en visa versa (zie ook migratieroute). Vrouwtjes met jongen keren soms midden in de nacht terug om de jongen te zogen en gebruiken dan de route. Vliegroutes liggen over het algemeen langs lijnvormige (landschaps)elementen als bomenlanen, huizenrijen e.d. De functies zijn beschutting bij winderig en koud weer, oriëntatie in verband met de echolotatie-geluiden en het vinden van voedsel.
Voorbijvliegend	Vleermuizen die voorbijvliegen, niet via een vaste route. Het betreft meestal zwervers of trekkers.
Zwermen	Direct na het uitvliegen, naar vooral voor het invliegen bij een kolonie zwermt een deel van de kolonie rond de kolonieplaats. Zwermgedrag is derhalve een indicatie voor een eventuele kolonieplaats.
Winterverblijfplaats	Een verblijfplaats waar in de winter een of meerdere vleermuizen in winterslaap (hybernation) gaan. Deze ruimte is doorgaans donker, heeft een hoge luchtvochtigheid en temperatuurwisselingen zijn nihil.

Zomerverblijfplaats Een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn waarvan niet aangetoond is dat het een kraamverblijfplaats dan wel een paarverblijfplaats is. In sommige gevallen vormen bijvoorbeeld mannetjes kleine groepjes.

BIJLAGE 2. ZOOGDIERWAARNEMINGEN SPRUNDEL VIA WAARNEMING.NL

Sprundel

Type: Gebied Status: Actief

Waarnemingen

Vernieuwd op: 12-06-2013 12:09 Volgende vernieuwing om: 12-06-2013 12:59

soortgroep Zoogdieren

>=> Algemeen

begindatum 2008-06-12

einddatum 2013-06-12

20 rijen

☐ Alleen eigen waarnemingen OK

Datum	Aantal	stadium (kleed)	Gedrag	Soort	Waarnemer	Subgebied
06-05-2013	2	onbekend	foeragerend	Gewone Dwergvleermuis - <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Mans de Jong	
02-05-2013	2	adult	foeragerend	Gewone Dwergvleermuis - <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Mans de Jong	
23-04-2013	1	onbekend	ter plaatse	Gewone Dwergvleermuis - <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Mans de Jong	
29-09-2012	1	adult	ter plaatse	Eekhoorn - <i>Sciurus vulgaris</i>	Mans de Jong	
14-09-2012	1	onbekend	ter plaatse	Eekhoorn - <i>Sciurus vulgaris</i>	Mans de Jong	
02-09-2012	1	onbekend	vondst (dood)	Egel - <i>Erinaceus europaeus</i>	Mans de Jong	
30-07-2012	1	onbekend	ter plaatse	Eekhoorn - <i>Sciurus vulgaris</i>	Mans de Jong	
07-07-2012	1	onbekend	ter plaatse	Konijn - <i>Oryctolagus cuniculus</i>	Mans de Jong	
07-07-2012	1	adult	ter plaatse	Eekhoorn - <i>Sciurus vulgaris</i>	Mans de Jong	
04-07-2012	2	onbekend	foeragerend	Dwergvleermuis spec. - <i>Pipistrellus spec.</i>	Mans de Jong	
26-05-2012	1	onbekend	ter plaatse	Egel - <i>Erinaceus europaeus</i>	Mans de Jong	
26-05-2012	1	onbekend	foeragerend	Konijn - <i>Oryctolagus cuniculus</i>	Mans de Jong	
26-05-2012	1	onbekend	ter plaatse	Eekhoorn - <i>Sciurus vulgaris</i>	Mans de Jong	
19-05-2012	1	onbekend	ter plaatse	Laatvlieger - <i>Eptesicus serotinus</i>	Mans de Jong	
19-05-2012	2	onbekend	ter plaatse	Gewone Dwergvleermuis - <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Mans de Jong	
27-04-2012	1	onbekend	ter plaatse	Eekhoorn - <i>Sciurus vulgaris</i>	Albert de Hoon	
02-03-2012	1	onbekend	ter plaatse	Eekhoorn - <i>Sciurus vulgaris</i>	Mans de Jong	

Postbus 367
6700 AJ Wageningen
Tel: 0317-428694
Fax: 0317-450601